

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Nacionalinės teisės aktai

Slovakija

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Slovakijos teisinę sistemą.

Informacijos apie Slovakijos teisinę tvarką galima rasti puslapyje „Teisinė tvarka“ [Europos teismo tinklo interneto svetainėje](#).

Teisės šaltiniai

Įvairių rūšių teisinių priemonių aprašas

Sąvoka „teisės šaltiniai“ vartojama trimis prasmėmis:

teisės šaltiniai materialiaja prasme – materialūs teisės šaltiniai;

teisės šaltiniai pažinimo prasme – teisės pažinimo šaltiniai;

teisės šaltiniai oficialiaja prasme – oficialūs teisės šaltiniai.

Pagal tai, kaip teisės norma atsirado ir kaip yra išreikštas jos privalomumas, tradiciškai išskiriamos šios teisės šaltinių rūšys:

teisinis paprotys,

precedentas (teisėjų kuriama teisė),

statutai,

įstatymo galią turinčios sutartys,

bendrieji teisės principai,

sveika nuovoka,

šiuolaikinės knygos, teisės literatūra ir ekspertų pranešimai,

tarptautinės sutartys, jeigu jos tinkamai perkeltos į Slovakijos Respublikos teisinę sistemą.

Teisės normų hierarchija

Vienas pagrindinių Slovakijos teisės principų – teisės normų hierarchija. Teisingas jos supratimas kuriant įstatymus ir juos įgyvendinant yra labai svarbus teisėtumui užtikrinti. Tačiau normų hierarchija nėra tik paprastas loginės viršenybės ar subordinacijos klausimas. Hierarchija yra susijusi su **teisėtų įgaliojimų** klausimu. Ji taip pat apima kategorinį imperatyvą, pagal kurį teisės normą gali priimti tik įstatymu nustatytus atitinkamus įgaliojimus turinti institucija – priimdama teisės aktą institucija neviršija to įstatymo nuostatų ir savo pačios teisėkūros kompetencijos.

Teisės aktai klasifikuojami pagal teisinę galią. **Teisinė galia** – tai teisės akto priklausomumas, pagal kurį vienas teisės aktas yra pavaldus kitam (t. y. teisės aktui, kuris turi didesnę teisinę galią) arba vienas teisės aktas išvedamas iš didesnės teisinės galią turinčio teisės akto. Tais atvejais, kai taikomi du skirtingos teisinės galios teisės aktai, silpnesnioji nuostata negali prieštarauti stipresniajai ir stipresnioji nuostata gali panaikinti silpnesniąją.

Pagal teisinę galią teisės aktai hierarchiškai gali būti klasifikuojami taip:

Pirminės teisės aktai (įstatymai),

konstituciniai įstatymai (visada pirminiai),

įstatymai (pirminiai arba išvedami iš konstitucinių įstatymų).

Antrinės teisės aktai (įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai)

vyriausybės priimti norminiai aktai – visada įstatymų įgyvendinamieji;

centrinių vyriausybės institucijų priimti norminiai aktai – visada įstatymų įgyvendinamieji;

savivaldybių ar vietos valdžios įstaigų (tarnybų) priimti norminiai aktai – pirminės teisės aktai arba įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai;

norminiai aktai, kuriuos išimtiniais atvejais priima kitos, ne vyriausybės, institucijos, – visada įstatymų įgyvendinamieji.

Teisės nuostatų sistemoje, kai tam tikras įstatymas turi viršenybę, tai iš esmės reiškia, kad visos kitos teisės normos turi būti išvedamos iš to įstatymo, jos turi būti su juo suderintos ir jam neprieštarauti. Tai praktiškai reiškia, kad esant situacijoms, kai teisės normų hierarchijoje žemesnės galios teisės norma prieštarauja aukštesnės galios teisės normai, reikia vadovautis aukštesnę galią turinčia norma.

Institucinė struktūra

Už teisės aktų priėmimą atsakingos institucijos

Institucijos, turinčios teisę priimti teisės aktus (teisėkūros institucijos):

Slovakijos Respublikos Nacionalinė Taryba – Konstitucija, konstituciniai įstatymai, paprastieji įstatymai, tarptautinės sutartys, kurios yra viršesnės už įstatymus, įstatymo galią turinčios tarptautinės sutartys;

Slovakijos Respublikos Vyriausybė – vyriausybės priimti norminiai aktai;

ministerijos ir kitos centrinės valdžios institucijos – dekretai, pareiškimai ir teisinės priemonės;

savivaldybių ir miestų institucijos – bendro pobūdžio privalomos taisyklės;

miestų institucijos ir vietos valdžios institucijos – bendro pobūdžio privalomos taisyklės.

Teisėkūros procedūra

Teisėkūros procedūros etapai:

įstatymo projekto pateikimas – teisėkūros iniciatyva,

įstatymo projekto svarstymas,

balsavimas (sprendimo dėl įstatymo projekto priėmimas),

priimto įstatymo pasirašymas,

įstatymo paskelbimas.

Sprendimų priėmimo procesas

Teisėkūros procedūra

Akto projekto pateikimas – teisėkūros iniciatyva

Pagal įstatymą Nr. 460/1992 (Slovakijos Respublikos Konstitucija) 87 straipsnio 1 dalį įstatymo projektą gali pateikti:

Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos komitetai,

Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos nariai,
Slovakijos Respublikos Vyriausybė.

Kiekvienas pateikiamas įstatymo projektas turi būti suskirstytas į straipsnius ir turėti preambulę.

Įstatymo projekto svarstymas

Pagal Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos darbo reglamentą (įstatymas Nr. 350/1996) įstatymo projektas turi būti svarstomas tris kartus.

Per pirmąjį svarstymą vyksta bendros diskusijos dėl pasiūlyto įstatymo esmės arba, kaip tai vadinama, dėl **įstatymo projekto koncepcijos**. Šio svarstymo metu jokios pataisos ar papildymai negali būti teikiami.

Per antrąjį svarstymą įstatymo projektą aptaria Nacionalinės Tarybos komitetas (-ai), kuriam (-iems) jis paskirtas. Kiekvieną įstatymo projektą turi peržiūrėti Konstitucinis komitetas, ypač dėl to, ar projektas **atitinka Slovakijos Respublikos Konstituciją**, konstitucinius įstatymus, Slovakijai privalomas tarptautines sutartis, paprastuosius įstatymus ir Europos Sąjungos teisę. Antrojo svarstymo metu galima pateikti **pakeitimus ir pasiūlymus**; dėl jų balsuojama pasibaigus diskusijoms komitetuose. Dėl šios priežasties įvairios pozicijos turi būti pateikiamos visos kartu prieš aptariant įstatymo projektą Nacionalinėje Taryboje. Po to, kai **Konstitucinis komitetas specialia rezoliucija patvirtina bendrą komitetų ataskaitą**, įstatymo projektas perduodamas Slovakijos Respublikos Nacionalinei Tarybai. Remiantis šia ataskaita per antrąjį svarstymą Nacionalinėje Taryboje diskutuojama ir balsuojama dėl įstatymo projekto.

Trečiasis svarstymas vyksta tik dėl tų įstatymo projekto nuostatų, dėl kurių buvo pateiktos pataisos arba papildymai, priimti antruoju svarstymu. Per trečiąjį svarstymą vieninteliai pakeitimai, kuriuos gali pateikti parlamento nariai, yra įstatymo projekto netikslumų ir gramatinių bei rašybos klaidų taisymai. Pasiūlyma dėl pakeitimų ar papildymų, kuriais siekiama ištaisyti bet kokias kitas klaidas, turi pateikti ne mažiau kaip 30 Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos narių. Apsvarstius pakeitimus ir pasiūlymus balsuojama dėl viso įstatymo projekto.

Balsavimas (sprendimo dėl įstatymo projekto priėmimas)

Kad įstatymas būtų priimtas, **už jį turi balsuoti absoliuti balsavime dalyvaujančių narių dauguma**.

Konstitucija gali būti keičiama ir atskiri jos straipsniai panaikinami tik kvalifikuotąją balsų daugumą, t. y. trijų penktadalių visų Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos narių balsų dauguma (3/5 iš 150 narių).

Nacionalinės Tarybos kvorumas yra, jeigu dalyvauja ne mažiau kaip pusė jos narių.

Priimto įstatymo projekto pasirašymas

Priimtą įstatymo projektą pasirašo:

Slovakijos Respublikos Prezidentas;

Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos pirmininkas,

Slovakijos Respublikos Ministras Pirmininkas.

Šiame procedūros etape patikrinamas priimto įstatymo projekto turinys, procedūrinis projekto priėmimo teisingumas ir galutinė forma. Pasirašydami šie aukščiausio rango konstituciniai pareigūnai patvirtina įstatymo tekstą.

Prezidentas gali pasinaudoti veto teise ir atsisakyti pasirašyti priimtą įstatymą, remdamasis tuo, kad įstatymo turinys turi trūkumų. Kartu su savo pastabomis prezidentas grąžina priimtą įstatymą Nacionalinei Tarybai dar kartą svarstyti.

Grąžintas įstatymas pereina antrąjį ir trečiąjį svarstymo etapus, kuriuose svarstomos tik prezidento pateiktos pastabos. Šiame etape Slovakijos Respublikos Nacionalinė Taryba gali, bet neprivalo, atsižvelgti į prezidento pastabas. Nacionalinė Taryba veto gali panaikinti dar kartą balsuodama; tokiu atveju įstatymas turi būti paskelbiamas, net jei prezidentas jo nepasirašė.

Norminio teisės akto paskelbimas.

Paskelbimas yra paskutinis teisėkūros procedūros etapas. Visoje šalyje taikomi norminiai teisės aktai oficialiai skelbiami Slovakijos Respublikos oficialiame įstatymų rinkinyje (slovak. *Zbierka zákonov*); paskelbimas priklauso Slovakijos teisingumo ministerijos kompetencijai. Oficialus įstatymų rinkinys yra Slovakijos Respublikos valstybinė paskelbimo priemonė. Oficialus įstatymų rinkinys leidžiamas elektronine ir popierine forma. Oficialaus įstatymų rinkinio elektroninės ir popierinės versijų teisinė galia ir turinys yra vienodi. Oficialaus įstatymų rinkinio elektroninė versija nemokamai prieinama per portalą „Slov-Lex“.

Įsigaliojimas / taikymas

Norminiai teisės aktai įsigalioja jų paskelbimo Oficialiame teisės aktų rinkinyje dieną.

Norminiai teisės aktai pradedami taikyti penkioliką dieną nuo jų paskelbimo Oficialiame įstatymų rinkinyje, išskyrus atvejus, kai juose nurodyta vėlesnė taikymo pradžios data.

Kiti teisės aktai tampa privalomi nuo jų paskelbimo Oficialiame teisės aktų rinkinyje dienos.

Prieštaravimų, kurie gali kilti tarp skirtingų teisės normų, sprendimo priemonės

Žemesnės teisinės galios teisės aktas negali prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktui.

Teisės aktą galima pakeisti arba panaikinti tik tokios pačios arba aukštesnės teisinės galios teisės aktu.

Praktikoje vienodą teisinę galią turinčių teisės aktų nesuderinamumui spręsti taikoma taisyklė, pagal kurią senesnis teisės aktas panaikinamas arba pakeičiamas naujesniu teisės aktu arba bendrasis teisės aktas panaikinamas arba pakeičiamas specialiu teisės aktu.

Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas nagrinėja bylas ir priima sprendimus dėl:

įstatymų atitikties Konstitucijai,

vyriausybės norminių aktų ir ministerijų bei kitų centrinės valdžios institucijų visuotinai taikomų teisės normų atitikties Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams,

savivaldos institucijų bendro pobūdžio privalomų taisyklių atitikties Konstitucijai ir įstatymams,

centrinės administracijos vietos institucijų priimtų visuotinai taikomų teisės normų atitikties Konstitucijai, įstatymams ir kitiems visuotinai taikomiems norminiams teisės aktams,

visuotinai taikomų teisės aktų atitikties tarptautinėms sutartims, kurios buvo paskelbtos nustatyta įstatymų paskelbimo tvarka.

Konstituciniam Teismui priėmus sprendimą dėl teisės nuostatų nesuderinamumo, tokios nuostatos arba jų dalys ar jose nustatytos taisyklės nustoja galioti.

Jei po sprendimo priėmimo nuostatas priėmusios institucijos per įstatyme nustatytą terminą jų nesuderina su atitinkamais aukštesnės galios teisės aktais, nuostatos arba jų dalys ar jose nustatytos taisyklės nustoja galioti.

Teisinių duomenų bazės

Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos duomenų bazė „Slov-Lex“

Teisingumo ministerijos portalą „Elektroninis įstatymo galią turinčių teisės aktų rinkinys („Slov-Lex“)“ sudaro dvi tarpusavyje sujungtos informacinės sistemos:

„eZbierka“ („El. rinkinys“) – informacinė sistema, kurioje įstatyme nurodytiems subjektams pateikiami privalomi ir konsoliduoti įstatymo galią turinčių teisės aktų tekstai ir kitos normos,

„eLegislativa“ („El. teisėkūra“) – visų teisėkūros procedūros etapų procesų valdymo informacinė sistema, kurioje yra išplėstinių teisės aktų kūrėjams skirtų įrankių.

Nauda tikslinėms grupėms

Pagrindinį teisės principą, kad visi žmonės būtų susipažinę su teisėtais ir galiojančiais įstatymais ir žinotų savo teises ir pareigas, dėl vis didesnės teisės aktų apimties ir sudėtingumo yra vis sunkiau taikyti praktiškai. Projektu „Slov-Lex“ bus padedama įgyvendinti šį principą užtikrinant veiksmingą prieigą prie visų galiojančių teisės aktų, kuria galės naudotis šie subjektai:

piliečiai – jiems projekto dalis „eZbierka“ visų pirma bus naudinga tuo, kad formaliai ir iš esmės bus lengviau nemokamai susipažinti su galiojančiais teisės aktais, ir visuomenė bus geriau informuota apie naujus teisės aktus,

praktikuojantys teisininkai – jie galės nuolat susipažinti su galiojančiais teisės aktais, taip pat turės galimybę gauti pranešimus apie naujus Slovakijos Respublikos ar Europos Sąjungos teisės aktus; šie pranešimai gali būti ir bendro pobūdžio, ir konkrečiai susiję su teisės aktais, kuriais reglamentuojamos sritys, kuriose šie teisininkai specializuojasi,

verslininkai – jie taip pat galės nuolat ir nemokamai susipažinti su galiojančiais teisės aktais ir turės galimybę gauti informaciją apie naujus Slovakijos ar Europos Sąjungos teisės aktus (ši informacija gali būti ir bendro pobūdžio, ir konkrečiai susijusi su teisės aktais, kuriais reglamentuojamos jų veiklos sritys); esant geresnei reglamentavimo aplinkai atsiras palankesnės sąlygos verslui ir bus sumažinta veiklos vykdymo administracinė našta,

vietos ir regioninės institucijos – jos nuolat ir nemokamai galės susipažinti su galiojančių teisės aktų šaltiniais, o kartu bus sumažinta jų administracinė našta (administraciniu požiūriu daug pastangų reikalaujanti ir brangiai kainuojanti pareiga darbo dienomis suteikti prieigą prie Įstatymų rinkinio, susietą su Įstatymų rinkinio popierinės kopijos prenumerata ir archyvavimu) pakeičiant sunkią pareigą leisti darbo dienomis teikiant pagalbą susipažinti su Įstatymų rinkiniu,

viešojo administravimo institucijos – projektu bus sudaryta galimybė nuolat ir nemokamai susipažinti su galiojančių teisės aktų šaltiniais, taip pat bus sumažinta administracinė našta, taigi, ir teisėkūros proceso finansinės išlaidos, ir bus galima efektyviau vykdyti teisėkūros ir Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimo sričių užduotis,

teismai – jie galės nuolat ir greitai susipažinti su teisės aktais, galiojusiais bet kurią pasirinktą dieną praeityje, ir naudotis teismo sprendimuose pateiktomis nuorodomis į nurodytu laiku galiojusius teisės aktus, todėl bent jau iš dalies sumažės formalių užduočių, o teisėjų ir teismo pareigūnų darbas bus efektyvesnis,

teisėkūros institucijos – jos galės naudotis veiksmingu įrankiu teisės aktų projektams rengti ir teisėkūros procesui administruoti, dėl to jos patirs mažiau biurokratinių sunkumų ir galės skirti daugiau dėmesio pateiktų pasiūlymų turiniui.

Susijusios nuorodos

[Teisinis ir informacinis portalas „Slov-Lex“](#)

Paskutinis naujinimas: 25/04/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.